

แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษา
เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
GUIDELINES FOR SOCIAL STUDIES TEACHERS TO DEVELOP
STUDENTS' SKILLS FOR THE 21ST CENTURY

¹อำนวยการ โสมจุมจัง และ ²สุจิตตรา สะดู่

¹Aumnuyporn Homchoomchung and ²Sujittra Sadoo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Aumnuyporn@gmail.com

Received : December 13, 2024; **Revised** : March 24, 2025; **Accepted** : April 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมศึกษา และครูผู้สอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมจำนวน 9 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้ 1) การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา 2) การสื่อสารและการร่วมมือ 3) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 4) ความรู้ทางดิจิทัลและเทคโนโลยี 5) ความรู้ความเข้าใจทางสังคมและวัฒนธรรม 6) การจัดการตนเองและการทำงานโดยอิสระ และ 7) การเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรประกอบด้วย

¹ อาจารย์ ดร., นักวิชาการอิสระ

² นักวิชาการอิสระ

แนวทางที่สำคัญ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ 2) เน้นการทำงานร่วมกัน 3) นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ 4) สร้างความคิดสร้างสรรค์: การเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหา 5) บูรณาการพุทธวิธีการสอน 6) ปรับปรุงและยืดหยุ่นหลักสูตร และ 7) ประเมินผลเพื่อพัฒนา

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้, สังคมศึกษา, การพัฒนาทักษะผู้เรียน, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aims to study the management of social studies teaching to develop students' skills in the 21st century and present guidelines for social studies teachers. This qualitative research involved document analysis and interviews with target groups, including social studies curriculum professors and teachers in social studies, religion, and culture, totaling 9 participants. The findings showed: 1. The management of social studies teaching to develop students' skills in the 21st century includes the following: 1) Critical thinking and problem-solving. 2) Communication and collaboration. 3) Creativity and innovation. 4) Digital literacy and technology knowledge. 5) Social and cultural understanding. 6) Self-management and independent work, and 7) Lifelong learning. Developing these skills will prepare students to face the rapidly changing world. 2. Guidelines for social studies teaching to develop 21st-century skills should include the following key approaches: 1) Promote critical thinking. 2) Emphasize collaboration. 3) Integrate technology. 4) Foster creativity 5) Integrate Buddhist teaching methods. 6) Make the curriculum flexible and adaptable: Ensuring the curriculum is flexible and can be adjusted to meet the needs of students and society, and 7) Assess for development: Evaluating learning outcomes to improve and develop student learning

Keywords : Learning Management, Social Studies, Student Skills Development, 21st Century

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 หรือ คริสต์ศตวรรษที่ 21 เป็นคริสต์ศตวรรษแรกแห่งคริสต์สหัสวรรษที่ 3 โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ปี 2001 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม ปี 2100 ซึ่งกว่า 1 ใน 5 ของ สหัสวรรษที่ 3 ที่พวกเราได้ก้าวล่วงเข้ามานั้น จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงขึ้นหลายต่อหลาย อย่าง ที่ส่งผลต่อชีวิตของมวลมนุษยชาติอย่างมาก โดยจากศตวรรษที่ 20 สู่ศตวรรษที่ 21 ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทำให้เกิดเครือข่าย โทรคมนาคมดิจิทัลที่เชื่อมโยงโลกในแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกัน และกันได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ที่มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เช่น คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งปัจจุบันอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เหล่านี้ ก็ได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องและกลายมาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกคนต้องมีไว้เพื่อ ตอบสนองต่อการก้าวทันการเติบโตของโลก ซึ่งโลกในยุคศตวรรษที่ 21 นั้น ถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เป็นยุคโลกาภิวัตน์ อันหมายถึงยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน ซึ่งเป็นผลจากการนำเครือข่าย โทรคมนาคมดิจิทัลมาใช้ร่วมกับการพัฒนานวัตกรรมและวิทยาการต่างๆ ซึ่งช่วยให้เราสามารถทำ สิ่งต่างๆ ได้รวดเร็วมากขึ้นภายในเวลาไม่กี่นาทีผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น การทำธุรกรรมทางการเงิน การติดต่อประสานงาน การประชุมทางไกล หรือการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งจากการเติบโตนี้ จะเห็นได้ว่าทักษะทางเทคโนโลยีนั้นถือเป็นทักษะหนึ่งที่คนในยุคนี้จะต้องมี และรวมไปถึงทักษะ สำคัญที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น ภาษา ก็นับเป็นอีกทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญ นอกจากนี้ด้วย วิทยาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้า จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างๆ เป็นไป ด้วยความง่ายดายมากขึ้นในทุกมิติ ซึ่งสิ่งนี้มีทั้งข้อดีและผลกระทบ จึงจำเป็นต้องมีภูมิคุ้มกันในด้าน ไอทีและทักษะในการเลือกเฟ้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ด้วย สำหรับบทบาทของครูใน ศตวรรษที่ 21 นั้น จะต้องกลับมาดูการศึกษาโดยรวมของเราได้ปฏิรูปการศึกษาที่เน้นทักษะ เพื่อ นำไปสู่การมีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่มีคุณภาพแล้วหรือยังเพราะขณะที่โลกตอนนี้มีการพัฒนาด้วยไอเดีย ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ๆ แต่เรายังคงเลือกที่จะเป็นผู้รับมากกว่าที่จะเป็นนัก สร้างสรรค์เสียเอง ทำให้ประเทศไทยเรากออยู่ในฐานะเป็นเพียงผู้บริโภคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฉะนั้น มันถึงเวลาแล้วที่จะต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ของเด็กไทยเสียใหม่ ให้รู้จักการสร้างสรรค์ ร่วมกันวางแผน รู้จักแยกแยะ รู้จักประยุกต์ วิจัยค้นคว้า สร้างผลงาน วางแผนและประมวลผลเป็น ซึ่งตัวแปรที่สำคัญในเรื่องนี้ก็คือครู (วิชาการดอทคอม, ออนไลน์)

ผลวิจัยจาก World Economic Forum (SMART- i camp, Online) ระบุว่า ระบบ การศึกษาต้องสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะใหม่ๆ เพื่อให้สามารถรับคลื่นการเปลี่ยนแปลงจากนวัตก

รวมเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นมาเรื่อยๆ ทักษะเหล่านั้น ถูกเรียกว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) โดยทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) แบ่งเป็น 3 ทักษะหลักๆ คือ ทักษะการเรียนรู้ เพราะความรู้เปลี่ยนแปลงบ่อยขึ้นเรื่อยๆ เด็กต้องมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หรือ Life Long Learning ต่อมาคือ ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสุดท้าย คือ ทักษะชีวิต คือ เข้าใจตนเองและรู้จักปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป ซึ่งทักษะสำหรับมนุษย์ที่จำเป็นมาตลอดและจำเป็นขึ้นเรื่อยๆ คือ Social Emotional Learning : SEL ครอบคลุมที่ มนุษย์ยังเป็นสัตว์สังคม ทักษะการเข้าใจและจัดการตนเอง ทักษะการเข้าใจผู้อื่นและ บริหารความสัมพันธ์ก็มีความสำคัญอยู่ต่อไป ที่สำคัญที่สุด คือทักษะการตัดสินใจบนพื้นฐานของ ความรับผิดชอบ ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าDisruption มีผลกระทบกับเศรษฐกิจและการศึกษา อย่างชัดเจน ส่งผลให้บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในระบบการศึกษาต้องเปลี่ยนไป โดยที่สำคัญคือ “ครู” ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอก/ผู้สอน เป็นผู้ตั้งคำถาม สอนวิธีหาคำตอบ มากกว่าที่จะบอกว่า คำตอบไหนผิด-ถูก เปลี่ยน จาก Instructor เป็น Coach หรือ Facilitator และผู้เรียน เปลี่ยน บทบาทจากผู้รับการเรียนรู้ เป็นผู้กำหนดการเรียนรู้ เป็นผู้กำหนดหลักสูตร เป็นจากลูกบอลเป็นนักบอล ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่าน Peer Learning เป็นผู้สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

สังคมศึกษาเป็นศาสตร์บูรณาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประกอบด้วยวิชา สำคัญคือประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ และภูมิศาสตร์ สังคมศึกษามี เป้าหมายสำคัญที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พลเมืองที่มีลักษณะหลายระดับ ประกอบด้วยความเป็นพลเมืองของท้องถิ่น พลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน พลเมืองโลก และพลเมือง ดิจิทัล มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้มีมุมมองหลากหลาย และมีโน้ตสำคัญสำคัญสำหรับใช้ทำความเข้าใจโลกและชีวิตที่กว้างขวาง เป็นผู้มีความสามารถที่จะเรียนรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ พัฒนา ตนเอง และใช้ศักยภาพของตนอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจน ร่วมมือกันเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่ชุมชนและสังคม ซึ่งสาระการเรียนรู้มี สมรรถนะเฉพาะ 6 ประการ ได้แก่ 1) ปฏิบัติตนสอดคล้องกับหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นที่ตนนับ ถือ สามารถจัดการอารมณ์อย่างมีสติสัมปชัญญะ อดทนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน 2) วางแผนการใช้ทรัพยากรและการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด คุ่มค่า และพอเพียง ใน ระดับตนเองและครอบครัว 3) ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ด้วยการรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล และหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล เพื่อเข้าใจการเปลี่ยนแปลง สาเหตุและผลสืบเนื่อง ของเหตุการณ์ในอดีตที่มีต่อตนเอง ครอบครัว โรงเรียน เห็นคุณค่าของสถาบันหลักของชาติ และ ท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ เพื่อสร้างสำนึกร่วมในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ท่ามกลางความแตกต่างหลากหลาย 4) ติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมอยู่รอบตัวและ

ชุมชน ตัดสินใจดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันอย่างรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการป้องกัน รับมือ แก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน โรงเรียนและชุมชน ด้วยความเข้าใจในปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์ที่สมดุลระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม 5) รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ ปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนเอง เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาาร่วมกันในชั้นเรียน และโรงเรียน โดยสันติวิธี และ 6) เลือกลงและจัดการเวลาในการใช้สื่อ สารสนเทศ และดิจิทัลอย่างรู้เท่าทัน ไม่ให้เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ตัดสินใจที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อ ปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตาม โดยเข้าใจวัตถุประสงค์ ประโยชน์ และโทษของสื่อ สารสนเทศ ดิจิทัล สร้างและส่งต่อข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว (CBE Thailand, Online)

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และเมื่อปัจจุบันโลกเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 จึงส่งผลให้เป็นสังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและรุนแรงเพิ่มมากขึ้น การจัดการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เท่าทันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวผู้เรียนและครูผู้สอน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยเน้นคุณธรรมนำความรู้ มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรมและอารมณ์ สามารถแก้ไขปัญหา มีทักษะในการคิด มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เพราะทักษะการคิด เป็นรากฐานสำคัญของการตัดสินใจในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการคิดอย่างมีวิจรณ์ญาณท่ามกลางข้อมูลข่าวสารที่มีมากมายในปัจจุบัน มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการกลั่นกรองข้อมูลที่วนั้นและใช้เป็นเครื่องในการคิดพิจารณาไตร่ตรองเกี่ยวกับข้อมูลหรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาอย่างรอบคอบ อันนำไปสู่การสรุปอย่างสมเหตุสมผลต่อไป

ดังนั้นการนำเสนอผลการวิจัยแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลอีกข้อมูลหนึ่ง ที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview) เป็นวิธีวิจัยเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ คณาจารย์ประจำหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จำนวน 15 รูป/คน และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 15 รูป/คน และครูผู้สอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 26 รูป/คน รวมจำนวน 56 รูป/คน

กลุ่มเป้าหมาย (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) ได้แก่ คณาจารย์ประจำหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 5 รูป/คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) และครูผู้สอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 4 รูป/คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) รวมจำนวน 9 รูป/คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร ตำรา วารสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ และวิเคราะห์การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยแนวทางการจัดการเรียนรู้อของครูผู้สอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้อของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้ 1) การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา 2) การสื่อสารและการร่วมมือ 3) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 4) ความรู้ทางดิจิทัลและเทคโนโลยี 5) ความรู้ความเข้าใจทางสังคมและวัฒนธรรม 6) การจัดการตนเองและการทำงานโดยอิสระ และ 7) การเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้อของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ 2) เน้นการทำงานร่วมกัน: การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหาเชิงกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ 3) นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้: ครูควรใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัล 4) สร้างความคิดสร้างสรรค์ 5) บูรณาการพุททวิธีิการสอน 6) ปรับปรุงและยึดหยุ่นหลักสูตร และ 7) ประเมินผลเพื่อพัฒนา

แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในการเผชิญหน้ากับความท้าทายของศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การวิจัยแนวทางการจัดการเรียนรู้อของครูผู้สอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้อของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้อของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้

1.1 การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา เป็นสามารถวิเคราะห์ข้อมูล วิจาร์ณ และหาแนวทางแก้ไขปัญหที่ซับซ้อน

1.2 การสื่อสารและการร่วมมือ เป็นทักษะในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นในทีม

1.3 ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เป็นการคิดนอกกรอบและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ

1.4 ความรู้ทางดิจิทัลและเทคโนโลยี เป็นความสามารถในการใช้และเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล

1.5 ความรู้ความเข้าใจทางสังคมและวัฒนธรรม การเข้าใจและปรับตัวเข้ากับสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

1.6 การจัดการตนเองและการทำงานโดยอิสระ เป็นความสามารถในการจัดการเวลา งาน และการทำงานโดยไม่ต้องมีการควบคุมตลอดเวลา

1.7 การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นความสามารถและความเต็มใจในการเรียนรู้และปรับปรุงทักษะตลอดเวลา

การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (ออนไลน์) ซึ่งกล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญ 7 ประการของผู้สอนในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้

1. สร้างและบูรณาการความรู้ได้ ครูจะต้องสามารถบูรณาการความรู้ต่างๆที่มี มาใช้ในการสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ

2. มีความคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ครูจะต้องสอนให้เด็กมีทักษะกระบวนการคิด โดยสามารถคิดวิเคราะห์ในเรื่องต่างๆ และมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์

3. มีวิสัยทัศน์และตักผลึกทางความคิดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน ครูจะต้องเป็นคนมีวิสัยทัศน์ เน้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กตักผลึกทางความคิดได้ด้วยตัวเอง และมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน

4. ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ผู้เรียนได้ ครูจะต้องสามารถใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการศึกษาได้หลากหลาย และสามารถชี้ให้เด็กเห็นถึงข้อดีข้อเสีย และการใช้เทคโนโลยีต่างๆอย่างเหมาะสม

5. มีทักษะการสอนเด็กให้เติบโตเต็มศักยภาพและสร้างผลงานใหม่ๆ ครูจะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กตามวัยและให้เด็กพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของเด็กและเน้นให้เด็กเปลี่ยนจากเป็นผู้รับ กลายเป็นผู้พัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่

6. ต้องเข้มแข็งในจรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม และชักชวนให้คนอื่นๆทำเพื่อสังคม ครูจะต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ รักษาคุณธรรมจริยธรรมและเป็นบุคคลหนึ่งในสังคมที่ช่วยให้สมาชิกในสังคมนั้นๆมีแนวทางในการปฏิบัติตนเองแปะสังคมที่เหมาะสม

7. มีบทบาทนำด้านการสอนและวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและในวิชาชีพ ร่วมกับผู้บริหารมากขึ้น ครูจะต้องมีบทบาทต่อการส่งเสริม พัฒนา และประเมินผลการเรียนรู้และ วิชาชีพรในโรงเรียนร่วมกับบุคลากร ผู้บริหารและชุมชน

จากคุณลักษณะทั้ง 7 ข้อที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ลักษณะของครูในยุคศตวรรษ 21 นั้น เรื่องของการใช้เทคโนโลยีและการสร้างให้ผู้เรียนเป็นนักคิดและนักพัฒนา ถือเป็นหัวใจหลักในการ ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ครูจะเป็นผู้สอนอย่างเดี่ยวเหมือน เมื่อก่อนไม่ได้ จะต้องให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองด้วย โดยที่ครูออกแบบการเรียนรู้ เป็นผู้แนะนำ และ อำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ ความรู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งการสร้างสรรค์ด้วยตัวเองนี้คือแนวทางสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มันถึง เวลาแล้วที่เราต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับการศึกษาไทยเป็นอย่างยิ่ง และยังสอดคล้องกับ World Economic Forum (SMART- i camp, Online) แบ่งเป็น 3 ทักษะหลักๆ ของ 21st-Century Skill คือ

1. ทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล คือ รู้จักใช้ประโยชน์ และป้องกันตัวเอง ให้พ้นจากภัยจากโลกออนไลน์ได้ มีดังนี้

1.1 Information Literacy หรือ ความรู้ความเข้าใจข้อมูล สามารถแยกแยะข้อมูล จริงและเท็จแล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้

1.2 Media Literacy หรือ ความรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ สามารถแยกแยะสื่อที่ นำเชื่อถือ และไม่นำเชื่อถือได้

1.3 Technology Literacy หรือ ความรู้ความเข้าใจในคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เกี่ยวเนื่อง สามารถเข้าใจภาษาที่ใช้สื่อสารกับคอมพิวเตอร์ได้)

2. ทักษะการเรียนรู้ เพราะความรู้เปลี่ยนแปลงบ่อยขึ้นเรื่อยๆ เด็กต้องมีความสามารถในการ เรียนรู้สิ่งใหม่ๆหรือ Life Long Learning ประกอบไปด้วย

2.1.Critical Thinking คือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ “คิดเป็น” เป็น กระบวนการจับประเด็นปัญหา หาข้อมูลอย่างไม่มีอคติ สรุบบัญหา และตัดสินใจเชื่อหรือลงมือ ปฏิบัติแก้ปัญหา

2.2.Collaboration คือ ทักษะในการทำงานร่วม เช่น คิดแบบ Win-Win, มี Mindset แบบ Team-Oriented ได้แก่ Inside-out เช่น การเข้าใจตนเอง และ Outside-In เข้าใจผู้อื่น ได้แก่ Empathy, Deep Listening

2.3.Creativity คือ ความคิดเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ Positive Thinking, Constructive Thinking และ Creative Thinking

2.4.Communication คือ ทักษะในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน การนำเสนอ การใช้เครื่องมือ

3. ทักษะชีวิต คือ เข้าใจตนเองและรู้จักปรับตัวเข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่เด็กๆควรมีในการดำเนินชีวิต ได้แก่

3.1.Flexibility หรือ ความยืดหยุ่น ปรับตัว ปรับใจ ปรับวิธีการ รับมือความเปลี่ยนแปลงได้

3.2.Leadership หรือ ทักษะความเป็นผู้นำ คือ รู้จักนำ รู้จักตาม รับฟัง ประสานประโยชน์ (Synergy)

3.3.Initiative หรือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.4.Productivity หรือ การใช้ชีวิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่นการมีเป้าหมาย มีวินัย และการบริหารเวลา

3.5.Social Skills หรือ ทักษะทางด้านสังคม

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ส่งเสริมการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยครูควรสนับสนุนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ วิจัย และมีความสามารถในการประเมินข้อมูลและสถานการณ์

2.2 เน้นการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหาเชิงกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ

2.3 นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ โดยครูควรใช้เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และพัฒนาความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัล

2.4 สร้างความคิดสร้างสรรค์ การเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหา

2.5 บูรณาการพฤติกรรมการสอน โดยการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม

2.6 ปรับปรุงและยืดหยุ่นหลักสูตร โดยการทำให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่น และสามารถปรับปรุงได้ตามความต้องการของนักเรียนและสังคม

2.7 ประเมินผลเพื่อพัฒนา ในการประเมินผลการเรียนรู้ควรมุ่งเน้นที่การพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน

แนวทางเหล่านี้จะช่วยให้ครูสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในการเผชิญหน้ากับความท้าทายของศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ พุทธศักดิ์ หอมสมบัติ และประยูร แสงใส (2564) ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นเป็นรูปแบบการเรียนรู้ในยุคสมัยหน้าที่กำลังจะตามมาให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก และเห็นคุณค่าแท้ของการเรียนรู้อันได้แก่พฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความคิด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญคือ (1) การกระชับหลักสูตร (2) เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ (3) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม (4) ยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา (5) การประเมินเพื่อรับมิตรรับชอบ (6) การเสริมสร้างทักษะ 3R 8C สำหรับผู้เรียน (7) การเสริมสร้างทักษะ C-Teacher สำหรับครูผู้สอน (8) การบูรณาการพุทธวิธีการสอนกับการสอนสังคมศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การพัฒนาเด็กไทยให้มีทักษะพร้อมทุกด้านในศตวรรษที่ 21 จะเป็นงานท้าทายของครูในยุคนี้ ซึ่งมีผลกระทบต่อครูโดยตรงในด้านบทบาท หน้าที่ และภาระงานที่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ โดยหน้าที่หลักของครูคือการพัฒนาคุณภาพของคนในประเทศให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ซึ่งคุณภาพคนขึ้นอยู่กับคุณภาพของการศึกษา และคุณภาพของการศึกษาก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นหลัก การพัฒนาครูให้มีคุณภาพจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำพาคน ไปสู่การศึกษาที่ดี ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการพัฒนา ตนเองของครูและการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่และภาระงานของครูในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญยิ่งสำหรับครูในยุคไร้พรมแดนซึ่งเป็นสังคมโลกที่สลับซับซ้อนเชื่อมโยงและเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมโลกกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ครู บุคลากรทางการศึกษา องค์กรทางการศึกษา ต้องปรับตัวให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ ประสบการณ์และก้าวทันสถานการณ์โลก เป็นผู้มองกว้าง คิดไกลใฝ่รู้ จัดระบบการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ยึดพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และ ความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ครูในอนาคตจึงต้องมีมาตรฐานคุณภาพในระดับครูมืออาชีพที่ได้รับการ ยอมรับจากสังคมในระดับสูง ดังนั้น ครูต้องเตรียมพร้อมสำหรับสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะบทบาทในด้านการ จัดการความรู้ การออกแบบความรู้ การพัฒนาสังคม การพัฒนา ประเทศชาติ และการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่บุคคลในชาติ พร้อมทั้งจะดำรงตนอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความรู้ มีคุณธรรม และมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

พลศักดิ์ หอมสมบัติ และประยูร แสงใส. (2564). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21.

วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(3), 825-840.

ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน. ครูในศตวรรษที่ 21 ต้องมีคุณลักษณะอย่างไร.

<https://www.truelookpanya.com/education/content/68571>

วิชาการดอทคอม. <https://www.vcharkarn.com/varticle/60454>

CBE Thailand. <https://cbethailand.com/>

SMART- i camp. 21st Century Skills ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21.

<https://smart-icamp.com/2021/07/06/21st-century-skills>